

ارزیابی دانشجویان از کیفیت تدریس اساتید در دانشگاه علوم پزشکی تهران

ملیحه نوبخت^۱، مسعود رودباری^{۲،۳*}

۱. گروه بافت شناسی و نوروساینس، دانشکده‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۲. گروه ریاضی و آمار، دانشکده‌ی مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.
۳. مرکز تحقیقات مقاومت های میکروبی، دانشگاه علوم پزشکی تهران، تهران، ایران.

دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۹/۲۱، پذیرش مقاله: ۱۳۹۰/۱۰/۱۲

چکیده

زمینه و هدف: مهم‌ترین ابزار تعیین کیفیت و اثربخشی یک برنامه یا فرآیند آموزشی، ارزشیابی آموزشی است. ارزشیابی اساتید، به طور مستمر، از مؤثرترین روش‌ها برای تضمین کیفیت و شرط اساسی ارتقاء کیفی آموزش می‌باشد. در این مطالعه کیفیت آموزش در کلاس بافت شناسی دانشجویان پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران مورد بررسی قرار گرفت. روش بررسی: این تحقیق توصیفی مقطعی در سال ۱۳۹۰ بر روی ۱۰۳ دانشجوی پزشکی شرکت کننده در درس بافت‌شناسی انجام شد. پرسشنامه طرح مربوط به نظرات دانشجویان در مورد آموزش اساتید و شامل ۶۰ سوال چند گزینه‌ای در سیستم لایکرت در مورد مقررات اداری، کیفیت آموزشی، روش‌های اداره و کنترل کلاس، ظواهر فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو بود. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، آزمون‌های ناپارامتری و همبستگی پیرسون در نرم افزار SPSS استفاده شد. یافته‌ها: بررسی سؤالات مقررات اداری نشان داد که میانگین امتیازات پاسخ‌ها ۳/۶ (از ۴) با انحراف معیار ۰/۴۲، میانگین و انحراف معیار امتیازات پاسخ‌ها در سؤالات مقررات آموزشی به ترتیب ۲/۹ با انحراف معیار ۰/۳ و در سؤالات روش‌های اداره و کنترل کلاس به ترتیب ۲/۵ و ۰/۳ بود. میانگین و انحراف معیار پاسخ‌ها در سؤالات مربوط به ظواهر فردی و اجتماعی به ترتیب ۳/۲ و ۰/۶۱ و در سؤالات روابط متقابل استاد و دانشجو به ترتیب ۳/۱ و ۰/۴۳ بود. نتیجه‌گیری: مقررات اداری، ظواهر فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو بیشترین امتیاز ارزشیابی را داشت. امتیاز کسب شده در زمینه کیفیت آموزشی و روش‌های اداره و کنترل کلاس در مرتبه بعدی ارزشیابی قرار داشت.

کلید واژه‌ها: ارزشیابی، کیفیت آموزش، دانشجو، استاد، پزشکی.

مقدمه

سیستم در دانشگاه واشنگتن به کار گرفته شد [۳]. در این راستا، ارزشیابی آموزشی، نقش ویژه‌ای در تعیین و ارتقاء کیفیت آموزشی دارد که بی تردید ضامن بهبود مستمر کیفیت آموزشی (Continuous Quality Improvement) خواهد بود. ارزشیابی تدریس اساتید از اوایل قرن بیستم آغاز شده و اوج کاربرد آن در دهه‌های آخر این قرن بوده است. ارزشیابی در کشور ایران در مدت یک دهه‌ی گذشته بسیار مرسوم بوده و دانشگاه‌های مختلف با روش‌های گوناگونی از جمله با پرسش‌نامه‌های مختلف به ارزشیابی اساتید خود پرداخته‌اند. گرچه ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان به طور معمول انجام می‌شود، اما بازتاب آن، نقش چندانی در افزایش کیفیت آموزشی نداشته است [۳]. این مطلب نتیجه‌ی استنباط عملی اساتیدی است که سال‌ها در دانشگاه به تدریس مشغول هستند و هر از گاهی نیز ارزشیابی از تدریس و عملکرد آنان انجام می‌پذیرد، که هیچ‌گونه بازتابی در ارائه‌ی بهتر روش تدریس ایجاد نموده است. عدم انجام منظم و دقیق این ارزشیابی‌ها، انعکاس نامناسب نتایج آن به اساتید و دانشجویان و عدم تغییر در روش‌های تدریس اساتید به

ارزشیابی یا ارزیابی (Evaluation/Assessment) به یک فرآیند ساختارمند برای جمع‌آوری و تفسیر اطلاعات اطلاق می‌گردد که تحقق اهداف مورد نظر برنامه و میزان آن را تعیین می‌کند [۱]. به دیگر سخن ارزشیابی به فرایند نظامدار یک موضوع اطلاق می‌گردد که برای بهبود و تأثیر بخشی بیش‌تر برنامه و با استفاده از روش‌های صحیح، اخلاقی و دقیق صورت می‌گیرد [۲]. ده‌ها سال است که اساتید در دانشگاه‌های مختلف دنیا به تدریس دروس مختلف به دانشجویان پرداخته‌اند و کشور ما نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. اولین ارزشیابی به زمان سقراط بر می‌گردد که شاگردان معلمان خود را به طور رسمی ولی نامنظم ارزشیابی می‌کردند و اولین پرسش‌نامه‌های ارزشیابی به صورت مدرن در آغاز قرن

*نویسنده مسؤول:

نشانی کامل پستی: تهران - خیابان ولیعصر (عج)، بالاتر از میدان ونک، خیابان رشید یاسمی آدرس پستی: تهران - ص. پ. ۱۷۱۸۵-۱۴۳ شماره تماس: ۰۸۸-۸۷۷۲-۸
Email: m-roudbari@tums.ac.ir

جنبه‌ها از سوی دانشجویان مورد ارزشیابی قرار گرفتند که نتایج نشان داد که تسلط استاد به مطالب، خوش اخلاقی، اعتماد به نفس، قدرت بیان، تلاش در تفهیم مطالب، شخصیت و جدید یا قدیمی بودن مطالب بر ارزشیابی اساتید تأثیرگذار است [۶]. سرچمی در مطالعه‌ی خود در سال ۱۳۷۹ در دانشگاه علوم پزشکی قزوین در مورد اولویت‌های ارزشیابی اساتید از دیدگاه دانشجویان نشان داد که تسلط استاد بر موضوع، داشتن اعتماد به نفس، برقراری ارتباط صمیمانه با دانشجو، رعایت زمان دقیق شروع و خاتمه‌ی کلاس، برگزاری امتحانات جامع و دقیق در پایان ترم از مهم‌ترین عوامل ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان بوده است [۷]. ثناگو در تحقیقی در دانشکده‌های پرستاری، پیراپزشکی و پزشکی دانشگاه علوم پزشکی گلستان که به روش بحث گروهی برگزار شد نشان داد که دانشجویان علی‌رغم تمایل به تکمیل فرم ارزشیابی، در تکمیل آن اکره دارند و وضعیت جاری را نیز مناسب نمی‌دانند [۸]. در تحقیقی در سال‌های ۱۳۸۰ الی ۱۳۸۵ در دانشگاه علوم پزشکی اراک نشان داده شد که نمرات ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان در طول ۶ سال بین ۰/۳ تا ۱۵/۴۵ متغیر بوده است و میانگین ارزشیابی در این سال‌ها اختلاف معنی‌داری نداشته‌اند. همچنین بین تعداد دانشجویان کلاس و نمره ارزشیابی استاد همبستگی ضعیف معکوسی موجود بوده است [۹]. با توجه به نتایج مختلف ارزشیابی‌ها در دانشگاه‌ها در زمان‌های مختلف و نبودن تحقیقی در زمینه‌ی انعکاس نظرات دانشجویان در مورد درس بافت‌شناسی به عنوان یکی از دروس مهم علوم پایه، این موضوع مورد توجه قرار گرفته است. لذا این تحقیق با هدف بررسی نظرات دانشجویان پزشکی سال اول دانشگاه علوم پزشکی تهران (پرديس همت) درباره‌ی ارزیابی وضعیت تدریس درس بافت‌شناسی انجام شده است.

روش بررسی

این تحقیق توصیفی مقطعی در سال ۱۳۹۰ در پردیس همت دانشکده‌ی پزشکی دانشگاه علوم پزشکی تهران که محققین دسترسی بیش‌تر به آن داشته‌اند، انجام شده است. نظر خواهی بر روی درس بافت‌شناسی تمامی ۱۰۳ دانشجوی سال اول رشته‌ی پزشکی به صورت سرشماری بوده است. فرم مورد نظر که مربوط به نظرات دانشجویان پزشکی در مورد آموزش نظری اعضای هیأت علمی می‌باشد شامل ۶۰ سؤال بوده است که توسط محققین تهیه و به ۵ دسته مقررات اداری (۴ سؤال)، کیفیت آموزشی (۲۵ سؤال)، روش‌های اداره و کنترل کلاس (۷ سؤال)، ظواهر فردی و اجتماعی (۷ سؤال) و روابط متقابل استاد و دانشجو (۱۷ سؤال) تقسیم گردیده است که دانشجویان در پاسخ به سؤالات و شرکت در مطالعه کاملاً آزاد بوده‌اند. روایی سؤالات از طریق بررسی و اصلاح آن توسط اعضای EDO دانشکده و پایایی نیز با استفاده از روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ به دست آمد. پاسخ به سؤالات که در سیستم لیکرت بوده است به دسته‌های همیشه (با وزن ۴)، بیش‌تر اوقات (با وزن ۳)، به ندرت (با وزن ۲)، هرگز (با وزن ۱) و اطلاعاتی ندارم (با وزن صفر) تقسیم شده است. در تعداد محدودی از سؤالات جهت سؤالات مخالف روند فوق بوده است که به این سؤالات اوزانی متفاوت داده شد. جمع‌آوری داده‌ها با همکاری اداره‌ی آموزش دانشکده و در انتهای کلاس و قبل از آزمون نهایی صورت گرفته

طوری که دانشجویان بتوانند بارتاب عملی نظراتشان را بعد از ارزشیابی مشاهده کنند، از جمله نواقص این ارزشیابی هاست.

ارزشیابی نوعی بررسی توانایی‌های اساتید در آموزش به دانشجویان و همچنین بررسی نظرات و انتظارات دانشجویان از اساتید خود به منظور ارتقاء کیفیت تدریس و بر طرف کردن موانع آن می‌باشد. همه ساله ده‌ها مقاله در مجلات علمی و سمینارهای مختلف درباره‌ی ارزشیابی اساتید [۳ و ۴] منتشر می‌شود که نویسندگان روش‌های مختلف ارزشیابی و نتایج آن‌ها را برای اطلاع علاقمندان منتشر می‌کنند که این نتایج، اعتبار آن‌ها و روش‌های ارتقاء آموزش با توجه به این نتایج، خود نیازمند بحث‌ها و تبادل نظرات گوناگون می‌باشد هر چند در بسیاری از مواقع نتایج از حد مقالات فراتر نرفته و اجرایی نمی‌شوند و طبعاً تغییراتی را در روش‌های آموزشی اساتید به دنبال نخواهند داشت.

روش‌های ارزشیابی در دانشگاه‌های علوم پزشکی در آخر هر نیم سال به صورت اجباری انجام گرفته و به علت اعتقاد اکثریت دانشجویان مبنی بر عدم تأثیر آن در تغییر روش‌های تدریس اساتید، معمولاً نمی‌تواند خالی از اشکال باشند. دانشجویان برای ثبت نام در نیمسال‌های بعدی مجبور به تکمیل پرسش‌نامه‌ها هستند و اساتید نیز نتایج آن‌را برای ارتقاء سالیانه‌ی خود می‌خواهند و کم‌تر به مسایل مهمی نظیر استاندارد بودن این پرسش‌نامه‌ها، بازخورد آن‌ها، بررسی منظم پرسش‌نامه‌ها و برطرف کردن نواقص آن‌ها و طراحی پرسش‌نامه‌های جدیدتر که می‌تواند انعکاس نظرات دانشجویان در زمینه‌ی آموزش اساتید را به نحو مطلوب انعکاس دهد، توجه شده است.

این که این ارزشیابی‌ها چقدر متکی به اصول علمی بوده و نتایج آن چقدر قابل استناد می‌باشد و همچنین آیا این که زمان، مکان، جامعه‌ی آماری و شرایط برگزاری آن با توجه به مستندات علمی موجود در نظر گرفته شده است یا خیر، همگی از موضوعات مهمی هستند که باید در ارزشیابی‌ها در نظر گرفته شوند. در سال‌های اخیر نظرات بسیار گوناگونی درباره‌ی تأثیر نمره‌ی استاد بر ارزشیابی، مواردی که دانشجویان می‌توانند درباره‌ی آن به ارزشیابی اساتید خود بپردازند، صحیح بودن ارزشیابی اساتید توسط دانشجو و امکان استفاده از نظرات همکاران، مدیران گروه‌های آموزشی و سایر افراد مرتبط با امر تدریس برای ارزشیابی اساتید مطرح شده‌اند که همگی به نوبه‌ی خود نیاز به بحث و بررسی دارند [۵ و ۶].

در سال‌های اخیر تحقیقات متعددی در زمینه‌ی ارزشیابی از اساتید صورت گرفته است که از جمله طالع پسند و همکاران با ارائه‌ی پرسش‌نامه‌ای که بر گرفته از الگوی مارش در ارزشیابی کیفیت تدریس بود به روان‌سازی این ابزار پرداختند [۴]. شکورنیا و همکاران در تحقیقی بر روی ۸۴ مدرس دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور به روند ارزشیابی اساتید در سال‌های ۱۳۷۵ الی ۱۳۸۴ پرداخته و نتیجه گرفتند که علی‌رغم تغییر ارزشیابی کنندگان در طول ده ساله فوق، نتایج ارزشیابی ثابت داشته است [۳]. همچنین فتاحی و همکاران در تحقیقی بر روی ۱۱۳ مدرس دانشگاه علوم پزشکی کرمان در سال تحصیلی ۱۳۸۲-۱۳۸۱ نشان دادند که مدرسین از نظرات دانشجویان در اصلاح شیوه‌ی تدریس خود استفاده کرده‌اند [۵]. در مطالعه‌ای که در سال ۱۳۸۹-۱۳۸۸ در دانشگاه علوم پزشکی سمنان برگزار شد، مدرسین دانشگاه در ابعاد مهارت، خصوصیات فردی، رعایت قوانین آموزشی، خصوصیات فیزیکی و زمان ارائه‌ی درس و سایر

جدول ۱. توزیع فراوانی* و شاخص های عددی مربوط به ۵ دسته سوالات فوق

دسته بندی سوالات	تعداد سوالات	میانگین	انحراف معیار	ماکزیمم	مینیمم
مقررات اداری	۴	۳/۶	۰/۴۲	۴	۱/۵
کیفیت آموزشی	۲۵	۲/۹	۰/۳۰	۳/۴	۲
روش های اداره و کنترل کلاس	۷	۲/۵	۰/۳۰	۳/۳	۱/۷
ظواهر فردی و اجتماعی	۷	۳/۲	۰/۶۱	۴	۱
روابط متقابل استاد و دانشجو	۱۷	۳/۱	۰/۴۳	۳/۸	۱/۷
جمع	۶۰	۳/۰۳	۰/۳۰	۳/۵	۲/۱۷

*- سوالات بدون پاسخ در این بررسی در نظر گرفته نشده‌اند.

است. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار توصیفی، آزمون کروسکال وایس و یو من ویتنی و همبستگی پیرسون در نرم‌افزار SPSS نسخه ۱۶ استفاده شده است. کلیه داده‌ها به صورت گروهی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته و نظر خواهی‌ها محرمانه نگاه داشته شده است.

نتایج

به علت کثرت تعداد سوالات، بررسی پاسخ دانشجویان در ۵ دسته به صورت جداگانه انجام پذیرفت.

در سوالات دسته‌ی اول که مربوط به (مقررات اداری) بود، میانگین امتیازات پاسخ‌ها ۳/۶ (از ۴) با انحراف معیار ۰/۴۲ و مینیمم و ماکزیمم به ترتیب ۱/۵ و ۴/۴ بود. به نظر می‌رسد که رضایت‌مندی دانشجویان نسبت به رعایت مقررات اداری توسط استاد در سطح بسیار خوب (بیش‌تر از ۳/۵) بوده است.

در سوالات دسته‌ی دوم که مربوط به (کیفیت آموزشی) می‌باشد، میانگین و انحراف معیار امتیازات پاسخ‌ها در مجموعه سوالات به ترتیب ۲/۹ (از ۴) با انحراف معیار ۰/۳ بوده است. همچنین ماکزیمم و مینیمم این مجموعه ۳/۴ و ۲ می‌باشند. بنابراین اکثریت دانشجویان به کیفیت فعالیت‌های آموزشی استاد نمره‌ی متوسط (۱/۹۹/۲-۲) داده‌اند.

سوالات دسته‌ی سوم که مربوط به (روش‌های اداره و کنترل کلاس) می‌باشد، دارای میانگین و انحراف معیار به ترتیب ۲/۵ و ۰/۳ در مجموعه پاسخ‌ها بوده است. همچنین ماکزیمم و مینیمم این مجموعه ۳/۳ و ۱/۷ می‌باشند. بنابراین فراگیران به روش‌های اداره و کنترل کلاس توسط استاد نمره متوسط داده‌اند.

دسته‌ی چهارم از سوالات مربوط به (ظواهر فردی و اجتماعی) بوده است که میانگین و انحراف معیار پاسخ‌ها به ترتیب ۳/۲ (از ۴) و ۱/۶۱ بود. همچنین ماکزیمم و مینیمم پاسخ به این مجموعه از سوالات به ترتیب ۴ و ۱ می‌باشد. بنابراین فراگیران به رعایت ظواهر فردی و اجتماعی توسط استاد نمره‌ی خوب (۳-۳/۴۹) داده‌اند.

دسته‌ی پنجم از سوالات مربوط به (روابط متقابل استاد و دانشجو) می‌باشد. میانگین و انحراف معیار این سوالات به ترتیب ۳/۱ (از ۴) و ۰/۴۳ بوده است. همچنین ماکزیمم و مینیمم این مجموعه از سوالات به ترتیب ۳/۸ و ۱/۷ بوده است. بنابراین فراگیران به روابط متقابل

استاد و دانشجو نمره‌ی خوب داده‌اند.

همان‌طور که مشاهده می‌شود میانگین نمرات سوالات مربوط به کیفیت آموزشی و روش‌های اداره و کنترل کلاس پایین‌تر از میانگین کل و سایر میانگین‌ها بالاتر از آن بوده‌اند. بالاترین ماکزیمم مربوط به (مقررات اداری) و کم‌ترین مینیمم مربوط به (ظواهر فردی و اجتماعی) بوده است.

با استفاده از آزمون ناپارامتری کروسکال وایس برای مقایسه‌ی بین میانگین‌های ۵ دسته پاسخ فوق، بین میانگین‌ها اختلاف معنی‌دار در سطح خطای $\alpha=0/05$ موجود است. برای بررسی این که بین کدام دو دسته از پاسخ‌های فوق اختلاف موجود است، از آزمون ناپارامتری یو من ویتنی برای مقایسه‌ی بین کلیه‌ی میانگین‌ها به صورت دو به دو (۱۰ مقایسه) استفاده شد که سطح خطا با توجه به قانون بونفرونی مساوی ۰/۰۰۵ در نظر گرفته شد. با توجه به آزمون فوق فقط میانگین‌های مجموعه‌های (مقررات اداری و کیفیت آموزشی) و (ظواهر فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو) باهم مساوی است.

همچنین برای بررسی همبستگی بین مجموع ۵ دسته سوالات مقررات اداری (۱)، کیفیت آموزشی (۲)، روش‌های اداره و کنترل کلاس (۳)، ظواهر فردی و اجتماعی (۴) و روابط متقابل استاد و دانشجو (۵)، نتایج به شرح زیر بوده است:

همبستگی بین سوالات مربوط به (کیفیت آموزشی) و سوالات مربوط به (روابط متقابل استاد و دانشجو) مساوی ۰/۸ (همبستگی خوب) و معنی‌دار ($p=0/000$) بوده است.

همبستگی بین سوالات مربوط به (کیفیت آموزشی) و (ظواهر فردی و اجتماعی) مساوی ۰/۶۳ و معنی‌دار بوده ($p=0/000$) است (همبستگی متوسط).

همبستگی بین سوالات (ظواهر فردی و اجتماعی) و (روابط متقابل استاد و دانشجو) مساوی ۰/۶۴ و معنی‌دار بوده ($p=0/000$) است (همبستگی متوسط).

همبستگی بین سوالات (مقررات اداری) و (ظواهر فردی و اجتماعی) مساوی ۰/۵۶ و معنی‌دار بوده ($p=0/000$) است (همبستگی متوسط).

همبستگی بین سوالات (کیفیت آموزشی) و (مقررات اداری) مساوی ۰/۵۲ و معنی‌دار بوده ($p=0/000$) است که نشان می‌دهد که مجموع امتیازات افراد پاسخ دهنده به این دو گروه از سوالات کم‌تر مشابه بوده است.

بحث

نتایج نشان می‌دهد که بالاترین امتیاز بین دسته‌های پنج گانه سؤالات فوق متعلق به مقررات اداری بوده که این نتیجه با نتایج یکی از تحقیقات اخیر در دانشگاه علوم پزشکی سمنان که در آن ۵۷ درصد دانشجویان رعایت مفاد آیین نامه‌های آموزشی توسط اساتید دانشگاه را به میزان خیلی زیاد یا زیاد در ارزشیابی اساتید دخیل می‌دانند، هم راستا است [۶]. همچنین نمره‌ی بالای (۱۸ از ۲۰) دانشجویان به استاد درس نشان می‌دهد که دانشجویان به رعایت مقررات اداری توسط استاد توجه زیادی داشته و این مسأله برایشان حائز اهمیت بوده است.

نتایج بررسی سؤالات مربوط به کیفیت آموزشی نشان می‌دهد که میانگین نمره‌ی دانشجویان به استاد ۲/۹ از ۴ (معادل ۱۴/۵ از ۲۰) بوده است که مشخص کننده‌ی توجه دانشجویان به کیفیت تدریس اساتید می‌باشد. نتیجه‌ی این تحقیق با تحقیقی در دانشگاه علوم پزشکی سمنان که در آن ۹۴ درصد دانشجویان تسلط علمی استاد بر موضوع درس، ۹۱ درصد آنان قدرت و بیان استاد و ۹۰ درصد دانشجویان تلاش استاد در تفهیم مفاهیم علمی به دانشجویان را در ارزشیابی اساتید خیلی زیاد یا زیاد دخیل می‌دانند [۶] و همچنین با تحقیقی در دانشگاه علوم پزشکی اراک که در آن ۸۵ درصد دانشجویان تسلط استاد بر موضوع درس را از مهم‌ترین اولویت ارزشیابی اساتید می‌دانند [۷]، یکسان ولی با نتیجه‌ی تحقیق دیگری در دانشگاه علوم پزشکی اراک که در آن میانگین ارزشیابی ۵ ساله‌ی اساتید دانشکده‌های پزشکی، پرستاری و مامایی و پیراپزشکی به ترتیب ۱۵/۶۲، ۱۶/۳۷ و ۱۶/۱۴ از ۲۰ و بالاتر از نتایج ارزشیابی در این تحقیق می‌باشد (۹)، متفاوت بوده است. همچنین در تحقیقی در دانشگاه واشنگتن نشان داده شده است که بین ارزشیابی دانشجو از استاد و نمره‌ی دانشجو ارتباط مستقیمی موجود است [۱۰] و در تحقیق دیگری در دانشگاه کالیفرنیا نشان داده شد که تصورات منفی دانشجویان نظیر عدم حق انتخاب دروس، حجم بالای دروس و گرفتن نمره‌ی کم با نمره‌ی ارزشیابی دانشجویان ضعیف ارتباط مستقیمی باهم دارند [۱۱]. پایین‌ترین امتیاز به سؤالات دسته‌ی سوم (روش‌های اداره و کنترل کلاس) تعلق گرفته است که معادل ۲/۵ از ۴ و یا ۱۲/۵ از ۲۰ می‌باشد و نشان می‌دهد که اداره و کنترل کلاس نیز از مواردی است که برای دانشجویان حائز اهمیت است و از اساتید انتظار می‌رود که در این مورد نیز تلاش خود را مصروف سازند.

ظواهر فردی و اجتماعی دومین نمره (۱۶ از ۲۰) را بعد از سؤالات مقررات اداری به خود اختصاص داده است. این نمرات نشان می‌دهد که برقراری روابط صمیمانه با دانشجویان و احترام به آن‌ها، رعایت اصول اخلاقی و اجتماعی و تقویت آگاهی‌های دینی و همچنین افزایش روحیه تحقیق در دانشجویان از جمله مسائلی است که برای دانشجویان مهم بوده و به استاد بابت رعایت این اصول نمره‌ی خوب داده‌اند. در تحقیقی در دانشگاه علوم پزشکی سمنان نشان داده شده است که ۹۳ درصد دانشجویان خوش اخلاقی استاد، ۹۲/۷ درصد دانشجویان اعتماد به نفس استاد، ۹۰ درصد دانشجویان شخصیت و متانت استاد، ۸۹ درصد آنان نظم و میزان علاقه استاد به تدریس و ۶۵ درصد دانشجویان رعایت ارزش‌های اسلامی توسط استاد را

مهم‌ترین عوامل فردی و اجتماعی اساتید که مورد توجه دانشجویان در ارزشیابی اساتید می‌باشد، می‌دانند [۶]. همچنین در تحقیقی در علوم پزشکی قزوین نشان داده شده است که ۷۸/۵ درصد دانشجویان اعتماد به نفس استاد و ۶۹/۸ درصد آنان برقراری ارتباط با دانشجو را از مهم‌ترین عوامل فردی و اجتماعی مورد توجه دانشجویان در ارزشیابی استاد می‌دانند [۷].

دانشجویان به مجموعه روابط متقابل استاد و دانشجو نیز نمره‌ی ارزشیابی خوب ۳/۱ و یا ۱۵/۵ از ۲۰ داده‌اند. نمره‌ی فوق نشان دهنده‌ی موفقیت استاد در برقراری ارتباط با دانشجویان به منظور انتقال صحیح مطالب، پاسخ به سؤالات دانشجویان، در دسترس بودن و سایر جنبه‌های مرتبط می‌باشد. در تحقیقی نشان داده شده است که ۹۳/۴ درصد دانشجویان برخورد احترام آمیز استاد با دانشجو و ۷۰/۹ درصد آنان شوخ طبعی استاد را در ارزشیابی اساتید خیلی زیاد یا زیاد مؤثر می‌دانند [۶]. همچنین در تحقیق دیگری نشان داده شده است که ۶۹/۸ درصد دانشجویان برقراری ارتباط استاد با دانشجو را از عوامل مؤثر در ارزشیابی اساتید توسط دانشجویان می‌دانند [۷]. در تحقیقی در دانشکده‌ی پرستاری اورگون به منظور بررسی نظرات دانشجویان بر کیفیت ارتباط بین استاد و دانشجو نشان داده شده است که سبک ارتباط استاد با دانشجو از جمله عواملی است که بر ارزشیابی اساتید تأثیرگذار است [۱۲]. همچنین در تحقیقی بر روی نظرات دانشجویان پرستاری دو کالج در تایوان که در ابعاد رقابت‌های علمی، روابط با افراد، خصوصیات شخصی و توانایی تدریس اساتید صورت گرفت، نشان داده شد که اساتید خوب در هر چهار بُعد نمره‌ی بالای ۴ از ۵ می‌آوردند در حالی که سایر اساتید به جز در بُعد رقابت علمی، نمره‌ی زیر ۳ آورده‌اند. همچنین در ابعاد رقابت‌های علمی و روابط بین افراد بین دو گروه از اساتید اختلاف زیادتری موجود بود [۱۳].

همچنین آزمون مقایسه‌ی نمرات ارزشیابی استاد نشان می‌دهد که میانگین‌های مجموعه‌های (مقررات اداری و کیفیت آموزشی) و (ظواهر فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو) باهم مساوی است. این بدان معناست که نمرات ارزشیابی دانشجویان در دسته‌های مقررات اداری و کیفیت آموزشی و همچنین ظواهر فردی اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو بسیار باهم شبیه بوده و هر دو از اهمیت یکسانی برای دانشجویان برخوردار بوده است.

همبستگی خوب بین نمره‌ی ارزشیابی کیفیت آموزشی و روابط متقابل استاد و دانشجو نشان می‌دهد که مجموع امتیازات افراد پاسخ دهنده به این دو گروه از سؤالات بسیار مشابه بوده است (به ترتیب ۲/۹ و ۱/۳ از ۴). همچنین با افزایش امتیاز ارزشیابی (کیفیت آموزشی)، امتیاز ارزشیابی (روابط متقابل استاد و دانشجو) نیز افزایش می‌یابد.

همبستگی متوسط بین سؤالات مربوط به (کیفیت آموزشی) و (مقررات اداری) با (ظواهر فردی و اجتماعی) نشان می‌دهد که مجموع امتیازات پاسخ دهندگان به این دو گروه از سؤالات کم‌تر مشابه بوده است. همبستگی متوسط و معنی دار بین سؤالات (ظواهر فردی و اجتماعی) و (روابط متقابل استاد و دانشجو) نشان می‌دهد که مجموع امتیازات پاسخ دهندگان به این دو گروه از سؤالات نیز نسبتاً مشابه بوده است.

فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو مورد توجه قرار گیرد.

نتیجه گیری

نتایج نشان می‌دهد مقررات اداری، ظواهر فردی و اجتماعی و روابط متقابل استاد و دانشجو بیشترین امتیاز ارزشیابی را به خود اختصاص داده است و امتیاز کسب شده در زمینه کیفیت آموزشی و روش‌های اداره و کنترل کلاس در مرتبه بعدی ارزشیابی قرار داشت ولی به علت امتیاز خوب همه‌ی موارد فوق، تأکید می‌شود که عواملی چون ارتقاء کیفیت آموزش و همچنین روش‌های اداره و کنترل کلاس در راستای رعایت مقررات اداری، ظواهر

تقدیر و تشکر

محققین بر خود لازم می‌دانند از زحمات آقای دکتر کوهپایه‌زاده و سایر عزیزانی که در انجام این مطالعه ما را یاری نمودند سپاسگزاری نمایند.

References

- Jafari, HM, Vahidshahi K, Kosaryan M, Mahmoodi M, Comparison between the results of academic staff self assessment and those made by the students, Faculty of Medicine, Mazandaran University of Medical Sciences, 2006, The Journal of Mazandaran University of Medical Sciences, 2007; 17(57): 67-74.
- Tootoonchi M, Changiz T, Alipour L, Yamani N. Faculty Members' Viewpoints towards Teacher Evaluation Process in Isfahan University of Medical Science, Iranian Journal in medical Education, 2006; 6(1):23-31.
- Shakournia A, Elhampour H, Mozaffari A, Dasht Bozorgi B. Ten Year Trends in Faculty Members' Evaluation Results in Jondi Shapour University of Medical Sciences. Iranian Journal of Medical Education, 2008;7(2): 309-316.
- Tale'pasand S., Nazifi M., Bigdeli I. Validation of the Iranian version of student's evaluation of educational quality questionnaire. Journal of Behavioral Sciences 2009; 3(2): 127-134.
- Fatahi Z, Adhami A, Noohi E, Nakhaei N, Eslami Nejad T. Opinion of academic members of Kerman University of Medical Sciences about educational evaluation of lectures, 2002-03. Journal of Hormozgan University of Medical Sciences, 2005; 9(1): 66-59.
- Vakili A, hajaghajani S, Rashidy-pour A, Ghorbani R. An investigation of factors influencing student evaluation of teacher performance: A comprehensive study in Semnan University of Medical Sciences. Koomesh, Journal of Semnan University of Medical Sciences, 2011; 12(2): 93-103.
- Hossini SM, Sarchami R. Attitude of students of Qazvin Medical University towards priorities in teachers assessment. The Journal of Qazvin University of Medical Sciences & Health Services, 2002; 22: 33-37.
- Sanagoo A., Joibari L. Students' Viewpoints and Experiences about Evaluation of Academic staff in Theoretical courses. Strides In Development of Medical Education, Journal of Medical Education Development Center of Kerman University of Medical Sciences 2010;7(1): 57-69.
- Rafiei M, Mosayebi G, Nezameddin M. Results of six years professors' evaluation in Arak University of Medical Sciences. Arak Medical University Journal (AMUJ), Winter 2010, 12(4, Supp 1): 52-62.
- Greenwald AG, Gillmore GM. Grading leniency is a removable contaminant of student ratings. Am Psychol. 1997 Nov; 52(11):1209-16; discussion 1216-7.
- Donnon T, Delver H, Beran T. Student and teaching characteristics related to ratings of instruction in medical sciences graduate programs. Med Teach. 2010;32(4):327-32.
- Kirschling JM, Fields J, Imle M, Mowery M, Tanner CA, Perrin N, Stewart BJ. Evaluating teaching effectiveness. J Nurs Educ. 1995 Dec; 34(9):401-10.
- Tang FI, Chou SM, Chiang HH. Students' perceptions of effective and ineffective clinical instructors. J Nurs Educ. 2005 Apr;44(4):187-92.